

ÜLKE HAYVANCILIĞINA BAKIŞ

Sizlere Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Veteriner Servisinde 25 yıl hizmet vermiş ve meslek hayatında 35. Yılıni doldurmakta olan bir Veteriner Hekim olarak hayvancılık üzerine bir şeyler yazmaya çalışacağım. Umarım ülke hayvancılığına olumlu katkılar sağlar.

Türk Milleti olarak bizler Atalarımızın Orta Asya'dan uzun badireler sonrasında Anadolu'ya At sırtında geldiklerini ve geçimlerini hayvancılıktan sağladıklarını çok iyi biliriz. Türk töresinde At, Avrat ve Silah'ın önemli bir yeri olduğu aşikârdır. Ayrıca yüzyıllardır Türklerin zekâ gelişmesine pozitif etki yapan hayvansal ürünleri tercih ettikleri ve giyimde hayvansal ürünleri etkin olarak kullandıkları bir gerçektir. Bizler biliriz ki Anadolu'da et, süt, yoğurt, tereyağı, bal, yumurta gibi ürünler olmadan sofraya kurulmaz.

Türkiye 19. yüzyıl dâhil düne kadar Dünya'da gıda yönünden kendine yeten 7 ülkeden biri iken şu anda küreselleşen dünyada ciddi olarak hayvan ve hayvansal ürün ithal eden ülkelerin başında gelmektedir. Ne yazık ki ülkemiz, küreselleşen dünyada hayvancılığın gelişmesi için gerekli olan ARGE çalışmaları, teknoloji ve çağa uygun alt yapı oluşumunda istenilen başarıyı gösterememiştir.

Hayvancılık bugün, gelişmiş ülkelerde bir endüstri haline gelmiş, ekonominin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu durum, hayvancılığın ulusal düzeyde geliştirilmesi gereken stratejik bir sektör olduğunu ortaya koymaktadır. İnsan beslenmesinde en değerli ürün grubunu hayvansal kökenli ürünler (et, süt, yumurta, bal ve bunların ürünleri) oluşturmaktadır. Bu ürünlerden elde edilen hayvansal proteinlerin yerini başka bir madde dolduramamaktadır. İnsanın büyüme, gelişme ve sağlıklı kalabilmesinin yanı sıra, beyin gelişimi bakımından da önemli olan sekiz adet aminoasit, sadece hayvansal kökenli proteinlerde yeterli miktarda bulunmaktadır. Sağlıklı bir insanın vücut ağırlığının her kilogramı için günde 1 gr protein tüketmesi ve bunun da % 42'sinin, yani 30-35 gramının hayvansal kökenli olması gerekmektedir.

Gelişmiş ülkelerde kişi başına ortalama günlük protein tüketimi 80-110 gr olup, bunun % 50-60'ı hayvansal proteinlerden oluşmaktadır. Hayvansal besinlerdeki protein miktarları ise; ette % 15-20, balıkta % 19-24, yumurtada % 12, sütte % 3-4, peynirde ise % 15-25'dir. Bu sayılan nedenlerden dolayı kırmızı et, beyaz et, süt, yumurta gibi hayvansal ürünlerin düzenli olarak tüketilmesi gerekmektedir. Ancak, ülkemizde tüketilen günlük protein miktarının % 73'ü ne yazık ki bitkisel kökenli gıda maddelerinden sağlanmaktadır.

Gelişmiş ülkelerin büyük bir çoğunluğunda hayvancılık, bitkisel üretime kıyasla daha çok önem arz etmektedir. Nitekim Fransa'da hayvancılığın tarımsal üretim içerisindeki payı % 37, Almanya'da % 46 ve İngiltere'de % 56 düzeyindedir. Türkiye'de ise hayvansal üretim, bitkisel üretimden sonra gelmekte ve tarımsal üretim değerinin yaklaşık % 30'unu oluşturmaktadır olup hayvancılık ülke ekonomisine istenilen katkıyı yapamamaktadır.

Bu durumun birçok önemli bir nedeni bulunmakla birlikte, temel olarak Türkiye'de hayvancılığın ticari bir faaliyet olarak algılanmamasıdır. Geleneksel tarım kültürü içerisinde bitkisel üretim birincil üretim faaliyeti durumundadır. Bu duruma genel tarım politikaları

içerisinde hayvancılığa gereken önemin verilmemesi de etken olmaktadır. Ayrıca Türkiye'de hayvan başına düşen et ve süt verimleri; ıslah çalışmaları, besleme, bakım, üreticilerin eğitim yetersizliği ile birlikte uygulanabilirliği tartışılabilir olan devlet destekleri hayvancılığın gelişmesini olumsuz etkilemektedir.

Bunlara rağmen hayvancılık sektörü, önümüzdeki dönemlerde de ülke ekonomisi ve insan beslenmesindeki önemini artırarak sürdürecektir. Burada Türkiye'nin özellikle ülke insanının yeterli ve dengeli beslenebilmesi için, bu konudaki mevcut potansiyelini ve uyguladığı politikaları iyi analiz etmesi ve sektörün sürdürülebilirliğini sağlaması gerekmektedir. Ayrıca, giderek liberalleşen dünya tarım ticaretinde, hayvancılık sektörünün uluslararası rekabete uyumunu sağlayacak politikalara yönelmesi büyük önem arz etmektedir.

Gelişme, bir ülkede hayvansal üretimin artırılması, hayvan başına alınan tüm verimlerin yükseltmesi, ülke hayvancılığını ıslah edici ve hayvan başına verimi arttırıcı politikalara yönelmesi ile olacaktır.

Bu bağlamda ticari nitelikli büyük işletmelerin oluşturulmasının teşvik edilmesi ve uygulanabilir ciddi bir hayvancılık politikasına ihtiyaç vardır. Çiftçi ve saha ile örtüşen, ülkenin gerçeklerine hitap eden hayvancılık politikaların uygulanması faydalı olacaktır.

Hayvancılığın gelişmesi için Türkiye bir yandan hayvansal üretim düzeyini önemli ölçüde korurken, diğer yandan ihracatını arttırmak yönünde uygulanabilir politikalar geliştirmek ve üreticilerin gelir seviyesini garanti altına almak zorundadır. Ancak bu sayede ülke hayvancılığının gelişmesi sağlanabilecektir.

Mustafa Tufan
Uzman Veteriner Hekim